אורות השבת

בטאון הרבנות והמועצה הדתית באר-שבע
וממלכת התורה בעיר האבות שע"י רשת מוסדות "קול יהודה"

גליון מס' 766

עורך
הרב עוזיאל אדרי

פרשת השבוע
בהעלותך

אחראי מערכת
הרב אברהם טריקי

דבר העורך

סעודת הלוויתן

בפרשתינו נאמר 'זכרנו את **הדגה** אשר **נאכל** במצרים **חינם**', צריך להבין מדוע המתלוננים אמרו בלשון עתיד **"נאכל"**, ובלשון נקבה **"הדגה"** במקום "הדגים", ומהו הקשר שאמרו **"חינם"** כפירוש הספרי **"חינם מן המצוות"**, מבאר רבי **יצחק הכהן הוברמן הצדיק מרעננה** זיע"א עפ"י דברי **הגר"א** זי"ע שהטעימן הקב"ה לישראל בדגים שבמצרים טעם "סעודת הלוויתן" שבגאולה העתידה, וזהו שאמרו **"הדגה"** בלשון נקבה, כדאיתא **במסכת בבא בתרא** (עד, ב) שאת הלוויתן **הנקיבה** מלחה הקב"ה לצדיקים לעתיד לבוא, ועל כן אמרו בלשון עתיד **"נאכל"**, וזהו **"חינם** מן המצוות", כדאיתא **במסכת נדה** (סא, ב) שמצוות **בטלות** לעתיד לבוא.

בברכת שבת שלום ומבורך
הרב עוזיאל אדרי
רב קהילת קודש 'שבטי ישראל' שכונה יא' באר שבע

לוח זמנים שבועי

לוח הזמנים מדויק לבאר-שבע	יום א' כ' סיון 03.06.18	יום ב' כ"א סיון 04.06.18	יום ג' כ"ב סיון 05.06.18	יום ד' כ"ג סיון 06.06.18	יום ה' כ"ד סיון 07.06.18	יום ו' כ"ה סיון 08.06.18	שבת קודש כ"ו סיון 09.06.18
עלות השחר	4:09	4:08	4:08	4:08	4:08	4:08	4:08
זמן טלית ותפילין	4:17	4:16	4:16	4:16	4:16	4:16	4:16
זריחה - הנץ החמה	5:42	5:42	5:42	5:42	5:42	5:42	5:41
סו"ז ק"ש לדעת מג"א	8:24	8:24	8:24	8:24	8:24	8:24	8:24
סו"ז ק"ש להתניא והגר"א	9:06	9:06	9:06	9:06	9:06	9:06	9:06
חצות יום ולילה	12:39	12:39	12:39	12:39	12:40	12:40	12:40
מנחה גדולה	13:15	13:15	13:15	13:15	13:16	13:16	13:16
פלג המנחה	18:32	18:32	18:33	18:33	18:34	18:34	18:35
שקיעה	19:44	19:44	19:45	19:45	19:46	19:46	19:46
צאת הכוכבים	20:00	20:01	20:01	20:02	20:02	20:03	20:03

זמני הדלקת הנרות

פרשת השבוע:	בהעלותך
הפטרה:	רני ושמחי
כניסת השבת:	19:22
יציאת השבת:	20:14
רבנו תם:	21:09

דבר רב העיר שליט"א

ענוה – מפתח החכמה

וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָיו מְאֹד מִכֹּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה (במדבר יב, ג)
רבי לויטס איש יבנה אומר, מאוד מאוד הוי שפל רוח (אבות ד, ד)

יש להעיר, אחר הוראה זו של משנה, במה אפוא נשתבח משה רבינו ע"ה אשר נאמר בו 'והאיש משה עניו מאוד מכל האדם' (במדבר יב, ג). הלא כל אדם צריך שיהיה פעמיים – מאוד מאוד שפל רוח, ואילו במשה לא נאמר אלא פעם אחת – מאוד. ומקדמא דנא דומה ששמעתי למי שפירש, שאמנם החיוב בכל אדם להיות מאוד מאוד שפל רוח, אך במשה היתה מעלה אחת יתירה של מאוד יותר מכל אדם, דהיינו שלוש פעמים מאוד. וזה כוונת הכתוב, 'והאיש משה עניו מאוד – מכל האדם', רוצה לומר, שכל האדם צריך שיהיה פעמיים מאוד שפל רוח, ואילו האיש משה היה עוד פעם אחת מאוד יותר מכל אדם. אמור מעתה, שהאיש משה היה עניו מאוד מאוד מאוד.

הנה כי כן, דוקא גדול הנביאים, בחיר כל הנבראים, היה עניו ושפל רוח יותר מכל הברואים. וזהו למעשה המפתח לגדלותו, בבחינת במקום גדלותו שם אתה מוצא את ענוותנותו. וכבר אמר שלמה בחכמתו: 'עקב ענוה יראת ה" (משלי כב, ד), ואין חכמה בלי יראת ה', שנאמר 'ראשית חכמה יראת ה" (תהלים קיא, י), ודרשו על כך בתלמוד ירושלמי (שבת א, ג) 'מה שעשתה חכמה עטרה לראשה – עשתה ענוה עקב לסוליתה'.

וראיתי למי שפירש בזה דברי המשנה באבות (א, א): 'משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע'... ויש להעיר, הרי מן הראוי היה לכתוב משה קיבל תורה מפי הגבורה. ברם לפי המבואר, אפשר שרצה התנא לרמוז בזה שיסוד גדלותו של משה רבינו ע"ה הוא מפני שקיבל תורה 'מסיני', דהיינו מידת הענוה אשר כידוע בעבורה בחר השי"ת בהר סיני על פני כל ההרים, כמבואר להדיא בגמ' (סוטה ה, א), עי"ש. ומטעם זה 'מסרה ליהושע' אעפ"י שהיו רבים הגדולים ממנו בחכמה (עיין בעל הטורים פר' שלח עה"פ וכולם אנשים ראשי בנ"י המה, ותמצא שהיו ששת אלפים ושש מאות וחמישה אנשים גדולים ממנו), יען כי היתה בו מידת הענוה – כמבואר בתרגום רבי יונתן בן עוזיאל עה"פ ויקרא משה להושע בן נון יהושע (במדבר יג, טז), וז"ל: 'וכדי חמא משה ענוותנותיה קרא משה להושע בן נון יהושע', עי"ש. וגם החודש בו ניתנה תורה רומז על מידה זו, כמבואר בדברי הגאון החיד"א (לדוד אמת) שמילת 'סיון' עולה כמספר 'ענו'.

ובזה אמרתי לבאר ביאור נכון, בהספדו של הלל ושמואל הקטן, המבואר בסוטה (מח, ב): 'נתנה עליהן בת קול מן השמים ואמרה יש בכם אדם אחד שראוי שתשרה שכינה עליו אלא שאין דורו ראוי לכך, נתנו עיניהם בהלל הזקן. וכשמת הספידוהו הי חסיד הי עניו... נתנו עיניהם בשמואל הקטן, וכשמת הספידוהו הי חסיד הי עניו'. ויש לתמוה, וכי זה כל ההספד הראוי להלל, והלא בכבודו של עמוד התורה וההוראה היו עסוקים אשר סמכו עליו משמים שבכל מקום הלכה כמותו. זאת ועוד, שהעידו עליו משמים שראוי שתשרה עליו שכינה, ובודאי זה ענין מופלג עד מאוד, ואם כן כיצד הספידוהו רק על היותו 'עניו'. ברם לדברינו יש לומר, שכוונת הספדן היתה להדגיש שהן אמת והלל הגיע למדרגות נשגבות מאוד עד שנעשה לעמוד התורה וההוראה וכו', מכל מקום 'היסוד' לכל הבנין הנשגב הזה הוא 'הענוה'.

ודע, שלא נפסקה הלכה כבית הלל בכל מקום, אלא מכוח הענוה, כמבואר בגמ' עירובין (יג, ב): 'אמר רבי אבא אמר שמואל ג' שנים נחלקו בית שמאי ובית הלל, הללו אומרים הלכה כמותנו והללו אומרים הלכה כמותנו. יצאה בת קול ואמרה להם, אלו ואלו דברי אלוהים חיים, מפני מה זכו בית הלל לקבוע הלכה כמותן, מפני שנוחין ועלובין היו ושונין דבריהם ודברי בית שמאי, ולא עוד אלא שמקדימין דברי בית שמאי לדבריהם... ללמדך שכל המשפיל עצמו הקב"ה מגביהו, וכל המגביה עצמו הקב"ה משפילו'. הרי לפנינו מפורש, שאף על פי שגם דברי בית שמאי דברי אלוהים חיים המה, מכל מקום נפסקה הלכה לדורות כבית הלל, מפני שיסוד תלמודם היה מכוח הענוה.

ותבט עיני להגאון החיד"א, אשר העיר בשם מרן הבית יוסף: מדוע נפסקה הלכה בכל מקום

המשך דבר רב העיר במדור "אורות הכשרות"

אורות הפרשה

"**על פי ה' יזנו ועל פי ה' יסעו**" **אומר השל"ה הק':** מכאן יש ללמוד רמז, שעל האדם להזכיר בכל מעשיו ופעולותיו את שם ה': "ברוך ה'", "בעזרת ה' יתברך", "אם ירצה ה'" וכדומה.

"**ויזכר אף ה' מאוד ובעיני משה רע**" **אומר רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א:** "ויחר אף ה'" על כך ש"בעיני משה רע". הקב"ה כעס על משה על שבפעם הזאת לא עמד לבקש רחמים על ישראל כפי שהיה רגיל בפעמים הקודמות.

"**אספה לי שבעים איש מבני ישראל**" **כתב בילקוט שמעוני:** שבעים הזקנים היו כנגד שבעים ימים טובים שנתן הקב"ה לישראל ואלו הם: שבעה ימי פסח, שמונה ימי חג הסוכות, ראש השנה, יום הכיפורים ושבועות – הרי יח' וחמישים ושתיים שבתות השנה הרי אלו שבעים יום .

"**אשר נואלנו ואשר זוטאנו**" **כתב המנחה בלולה:** מאחר שנואלנו – חטאנו. אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנסה בו רוח שטות.

"**בהעלותך את הנרות**" **אומר רבי יצחק מנישכיז זיע"א:** למנורת המשכן הייתה מעלה מיוחדת שכאשר הכהן היה עומד עליה ומיטיב את הנרות היה שופע מן המנורה שפע רב לכל ישראל.

"**והאיש אשר הוא טהור ובדרך לא היה**" **אומר השרף מסטרליסק זיע"א:** איזהו האיש שיכול להחזיק את עצמו "טהור" בעבודת ה', בלימוד התורה ובקיום המצוות. זה ש"בדרך לא היה" – שלא נסע בדרכים כי בדרך קשה להיות שומר תורה ומצוות בשלמות.

"**ואם באוזת יתקעו ונועדו אליך הנשיאים**" **כתב העוללות אפרים:** אם רוצים שתהיה אחדות שלמה בעם צריך לכל לראש שיוועדו ויתאחדו הנשיאים וראשי העם שלא יהיה ביניהם מחלוקת, קנאה ושנאה.

"**ובעיני משה רע**" **כתב האור החיים הק':** מדוע היה רע בעיני משה? כי הקב"ה הראה לו את הפורענות שעתיד להביא עליהם, לכן אמר משה: ריבונו של עולם וכי הגון הוא שתיתן להם בשר ואחר כך תהרגם.

"**אלדד ומידד מתנבאים במחנה**" **כתב בעל הטורים:** המילה ,מתנבאים" היא ראשי תיבות: **מ**שה **ת**נוח **נ**פשו **ב**גן **א**לוקים, **י**הושע **מ**כניס.

"**והאיש משה עניו מאוד מכל האדם**" **כתב הבינה לעיתים:** משה זכה להיות "איש" – אדון ואב לכל הנביאים – בשל היותו "עניו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה" – שהיה מחשיב כל אדם במדרגה גבוהה משלו. לכן זכה להיות גבוה מן הכל.

"**לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא**" **אומר המגיד ממזריטש זיע"א:** אף שמשה רבינו יכול היה להגיע לשמי השמים על ידי הבנה באלוקות כבן בית שיכול לראות כל אשר בבית, אף על פי כן "בכל ביתי נאמן הוא" – הוא עבד את ה' מתוך אמונה.

"בד"ץ מהדרין"
שע"י
הרבנות הראשית באר-שבע
מחלקת "כשרות מהדרין"
בראשות כב' המרא דאתרא הרה"ג יהודה דרעי שליט"א

הוסרה השגחה מהדרין ועבר להשגחת רבנות רגילה

"השוארמה של רונן"
קניון שאול המלך

בברכה
מחלקת כשרות מהדרין
שע"י הרבנות באר-שבע

אורות הכשרות

כבית הלל, עד שאמרו דברי בית שמאי במקום בית הלל אינה משנה, וכי בשביל שהיו ענוים יתהפך הדין. והלא מן הראוי, לפסוק בכל דין לגופו של ענין על פי טעמו ונימוקו. ותירץ: שעל כרחך צריך לומר, שמפני שהיו ענוים היתה תורתם מבוררת יותר אליבא דהלכתא. וזה שאמר הכתוב (תהלים כה, ט): 'ידרך ענוים במשפט', היינו יש לנקוט במשפט כדעת הענוים. ואם תאמר, וכי בשביל שהם ענוים יתהפך הדין, הוסיף הכתוב לאמר – 'וילמד – ענוים דרכו', כלומר שהקב"ה מלמד לענוים את הדרך הנכונה העולה בית-אל לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, עכת"ד. והדברים נפלאים ומדברים הם בעד עצמם.

בספר 'פאר הדור' מובא מעשה בתלמיד חכם ר"מ בישיבה קטנה אשר נכנס למרן החזון איש זצ"ל, ודיבר איתו בלימוד. בצאתו מהחדר, הפטיר החזו"א לסובבים אותו, 'אדם גדול הוא'! לתמיהת אחד הנוכחים, הלא אינו ידוע כלמדן גדול, השיב החזון איש: 'אדם גדול אינו נמדד לפי מה שהבריות קורין 'למדן', אלא העיקר הם הקניינים שבהם נקנית תורה המפורשים במשנה (אבות ו, ה). יש לך 'למדן גדול' שאינו אלא אדם קטן, ויש לך 'אדם גדול' אע"פ שנחשב בעיני הבריות רק כלמדן ממוצע!

בהברכת שבת שלום ומבורך
הרב **יהודה דרעי**
הרב הראשי וראב"ד באר-שבע

"בד"ץ מהדרין"
שע"י
הרבנות הראשית באר-שבע
מחלקת "כשרות מהדרין"
בראשות כב' המרא דאתרא הרה"ג יהודה דרעי שליט"א

הודעה משמחת

הננו שמחים לבשר לציבור הרחב כי בימים אלו הצטרפו
למעגל "הכשרות מהדרין" שע"י "בד"ץ מהדרין" ב"ש

"איקאה סניף באר שבע"
מזנון & מסעדה חלבית & מסעדה בשרית

"בורגר ראנץ - נווה זאב"
רח' אביגדור המאירי 8

"בורגר ראנץ – קניון הנגב"
בקניון הנגב קומת מזון

"ביגה גרנד קניון"
בגרנד קניון

"פיצה כמעט חינם - נווה זאב"
יוהנה ז'בוטינסקי 15

"פיצה כמעט חינם - מרכז אורן"
שד' רגר 185

"פיצה שמש - מרכז אורן"
שד' רגר 185

"פיקנטי למהדרין"
רח' בן צבי 10

"קופיקס גרנד קניון"
בגרנד קניון

"קפה רוטשילד"
מרכז מסחרי מול 7

"לחם בשר"
מרכז מסחרי מול 7

בברכה
מחלקת כשרות מהדרין
שע"י הרבנות באר-שבע

אורות ההלכה

תשובות הלכתיות משולחנו של מורנו המרא דאתרא
הגאון הגדול רבי **יהודה דרעי** שליט"א

"הלכות בישולי גויים"

ש. האם יש הבדל בין איסור פת גויים לאיסור בישול גויים?

ת. ישנם לפחות שני הבדלים בין אפיה לבישול גוי:
א. באפיה יש הקלות בנחתום של גוי משא"כ בבישול אין הבדל הן בבישול לעצמו והן בבישול לאחרים.
ב. בבישול גוי נאסר רק אם יש ב' תנאים (כמו שיבואר בהמשך) משא"כ באפיה נאסר בכל מקרה.

ש. מה הם התנאים באיסור בישול גוי?

ת. חז"ל התנו שאיסור בישול גוי יהיה רק אם נתקיימו ב' התנאים הבאים:
א. רק באוכל שאינו נאכל כמות שהוא חי ויש צורך לבשלו כמו תפו"א, בשר וכדו', אבל דברים שנאכלים גם כשהם חיים כגון עגבניות וכדו' אם בישלם גוי מותרים. אולם יש לציין שתנאי זה תלוי במנהג אותו מקום שאם מנהג בני המקום הוא שאוכלים את אותו מזון רק מבושל ויש יחיד שאוכלו חי בטלה דעתו וכן להפך ותמיד הולכים לפי רוב המדינה שהוא נמצא.
ב. לא אסרו חכמים אלא דברי מאכל חשובים הראויים לעלות על שולחן מלכים ולא מזון פשוט כגון סרדינים קטנים וכדו'.

ש. האם בבישול גוי מועיל שיהודי מבעיר את התנור?

ת. לספרדים ההולכים לפי דעת מרן הבערת התנור מועילה רק בפת שאם היהודי מבעיר התנור והגוי אופה את הלחם מותר משא"כ בבישול לא מועיל וצריך שההנחה של הסיר על האש תהיה בדווקא בידי יהודי ורק אז יהיה מותר. אולם לאשכנזים ההולכים לפי דעת הרמ"א גם בבישול מספיק שהיהודי מדליק או מחתה באש אפילו שהגוי מניח את הסיר על האש מותר כמו בפת וכן מספיק שהיהודי יזרוק קיסם קטן לתנור, וכן אפילו אם רק נשף בפיו בגחלים, אמנם כל זה בתנאי שהמאכל עוד לא התבשל כמאכל בן דורסאי.

ש. גוי שחמם אוכל קר שבישלו יהודי מה דינו?

ת. גוי שחימם אוכל קר כגון במסעדות, בבתי הארחה כשרים שעובדים שם גויים והאוכל נתבשל קודם ע"י ישראל ונתקרר, וקודם ההגשה הגוי מחמם את האוכל ומגישו אע"פ שהאוכל התקרר ואפילו הוקפא עד שאינו ראוי לאכילה והגוי מחממו ומכשירו לאכילה הרי מותר ללא כל חשש.

ש. מה דין כלים שבישל בהם גוי?

ת. כלים שבישל בהם גוי אפילו שהמאכלים היו כשרים שווה דינם לכלים שבישלו בהם מאכלות אסורות והכלי אסור, ולכן יש להיזהר במטבחים ציבוריים שעובדים שם גויים וכן במפעלי מזון שיש להקפיד להכשיר את כל הכלים, המכונות והצינורות.

ש. מה דין צליה טיגון, מלוח כבוש ומעושן של גוי?

ת. צליה וטיגון הם בכלל בישול אבל על מלוח כבוש ומעושן לא גזרו חכמים ולכן דגים מלוחים או מעושנים או ירקות חמוצים וכדו' אע"פ שנעשו ע"י גוי מותרים.

ש. בישול שלא ע"י אש ממש האם אסור?

ת. אמנם בישול שנעשה ע"י חום חשמל כמו כירה חשמלית או פלטה אסורים כבישול על האש אבל בישול במיקרוגל יש מקילים ומתירים.

ש. מה דין מזון שבושל בבית חרושת של גויים?

ת. מרן פאר הדור והדרו הגר"ע יוסף זצוקללה"ה כתב לאיסור שימורי ירקות דגים וכדו' חוץ מסרדינים קטנים כיון שאינם עולים על שולחן מלכים. אמנם יש המקילים בזה כיון שהבישול נעשה ע"י קיטור והגוי רק לוחץ על הכפתורים.

ש. האם יש איסור בבישול של יהודי מחלל שבת בפרהסיא?

ת. לא, בתנאי שהמאכל כמובן כשר, וכן שלא בשלו בשבת ח"ו.

ש. מה הדין כיום במסעדות של יהודים שעובדים שם גויים?

ת. יש תמיד לברר מי הדליק את האש ומי הניח את האוכל על האש.

דבר רבני הקהילות

הרה"ג **עוזיאל אדרי** שליט"א
רב ק"ק "שבטי ישראל" שכונה יא'

השמירה וההגנה של מרים הנביאה

'ותדבר מרים ואהרן במשה וגו', והנה מרים מצורעת כשלג ויאמר ה' אל משה ואביה ירק ירק בפניה' (יב, א, י, יד). צריך להבין למה רק מרים הנביאה נענשה בצרעת והרי גם אהרן שמע לשון הרע. ובאמת אמרו רז"ל שגם אהרן נענש לרגע, ותיכף נתרפא, מכל מקום מדוע אהרן לא נענש כמרים. ועוד אמר לו הקב"ה למשה בשעה שביקש רחמים על מרים 'ואביה ירק ירק בפניה' כתב רש"י קל וחומר ומה אם אביה נוזף בה 'הלא תיכלם שבעה ימים', קל וחומר כשהשכינה נוזפת שיהיה כפול י"ד יום, אך מפני ש'דיו לבא מן הדין להיות כנידון', לפיכך תיסגר מרים רק שבעה ימים, מהו הקשר שהזכיר דווקא קל וחומר מאביה.

הפך ליבם לשנוא עמו

כתב רבי **יצחק הכהן הוברמן הצדיק מרעננה** זיע"א בספרו **בן לאשרי – ברכה משולשת** ליישב בהקדם מביא את קושיית **הרמב"ן** (בראשית טו, יד), **והרמב"ם בהלכות תשובה** (פ"ו), למה נענשו מצרים והרי נאמר בברית בין הבתרים 'ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה'. וכתב הרמב"ם שנאמר 'בארץ לא להם' ולא נאמר היכן תתקיים הגזירה, ומצרים בחרו ברע להוציא את הגזירה אל הפועל ולכן נענשו. ויש להקשות דהנה כתב במדרש רבה (שמו"ר פ"א, ו) שכשמת יוסף הצדיק הפרו ישראל במצרים את ברית המילה, ואז הפך הקב"ה את ליבם של מצרים לשנוא את ישראל, שנאמר (תהלים קה, כה) 'הפך ליבם לשנוא עמו'. נמצא שהמצרים השתעבדו בישראל בגלל שהקב"ה הפך את ליבם לשנוא. וא"כ חזרה הקושיא מדוע נענשו המצרים.

השמירה וההגנה מעונש

והנה בספר **תולדות יעקב יוסף מהגאון הקדוש מפולנאה** זי"ע, מתרץ שבאמת העונש שקיבלו המצרים היה בעיקר על חטאיהם הפרטיים הרבים הקודמים שהיה להם, והיו צריכים בגללם להיאבד מן העולם, אך הזכות שהטיבו לישראל בימי הרעב עמדה להם להגנה ושמירה שנדחה העונש. כדאיתא **במסכת סוטה** (כ, א) יש זכות שתולה מעונש. ואילו עתה כשבאו והשתעבדו בישראל, המצרים עצמם ע"ז הסירו את ההגנה והשמירה מהעונש שהייתה עליהם, זכותם של ישראל, ועל כן קיבלו את העונש ונאבדו מן העולם על חטאיהם הפרטיים הרבים.

מרים שמה 'פועה', שהעיזה 'פנים' נגד אביה

ובזה מתרץ הצדיק מרעננה זיע"א, מדוע נענשה רק מרים ולא אהרן, כתב **במדרש רבה** (שמו"ר פ"א, יג) למה נקרא שמה של מרים 'פועה', שהעיזה 'פנים' נגד אביה, **ובמתנות כהונה** שם הובא ברש"י (שמות ב, א) כאשר גזר פרעה 'כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו' עמד עמרם וגירש את אשתו, עמדו כל ישראל וגרשו נשותיהן, אמרה לו מרים לאביה גזירתך קשה משל פרעה, פרעה לא גזר אלא על הזכרים ואתה גזרת גם על הנקבות, מיד עמד עמרם והחזיר את אשתו עמדו כולם והחזירו נשותיהן. והנה מרים חטאה בעוון "כיבוד אב", כדאיתא **במסכת קידושין** (לב, א) אסור לאדם לומר לאביו "אין לעשות כן", אלא מראה לו דרך כבוד בדרך לימוד ורומז לו שאסור, והנה מרים הייתה רואיה אז להיענש ע"ז בנזיפה מאביה על שהעיזה בו פנים, אך זכותו של משה רבינו ע"ה שנולד מדיבור זה עמד לה שנתלה לה העונש.

ואביה ירק ירק בפניה

והנה עתה 'כשדיברה על משה, הרי היא עצמה ע"ז הסירה את ההגנה והשמירה מהעונש שהייתה עליה, זכותו של משה, ושוב חזר וניעור העונש הקודם על החטא הישן בכיבוד אב, וזהו שאמר הקב"ה למשה 'ואביה ירק ירק בפניה', היינו, מרים אינה נענשת ע"ז שדיברה בך שהרי מחלת לה, אלא היא נענשת עכשיו על חטא קודם שפגמה בכיבוד אב, בגזירת 'כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו' כנ"ל, ולכן באמת אהרן שהיה לו רק חטא זה של לשון הרע על משה, נתרפא מיד ולא נענש כמו מרים שבעה ימים, שהרי משה התפייס עמו ומחל לו.

בברכת שבת שלום ומבורך
הרב עוזיאל אדרי

"תסגרו אחד, נפתח עשרות"

לא בכדי כונתה העיר קולאשי 'ירושלים של גרוזיה'. בעוד ברוב אזורי בירת־המועצות ננעלו בתי־הכנסת, המקוואות נאטמו, השחיטה הכשרה נאסרה וקול התורה נדם, עיר זו, במערבה של גרוזיה, שקקה חיי תורה ויהדות.

בזכות אומץ ליבם של 'חכמי' העדה ובזכות עמידתם העקשנית של פשוטי העם מול גזֵרות השלטון, נותרו בתי־הכנסת מלאים מפה אל פה וקול לימודם של הילדים, תינוקות של בית רבן, הוסיף להדהד בחוצות העיר.

אך הנה באו ימים קשים גם על קולאשי. זה היה בחורף תשי"ג – החודשים האחרונים למשטרו העריץ של סטלין. בהוראה מגבוה נסגרו כל בתי־הכנסת בגרוזיה, ובכלל זה בקולאשי. שומרים חמושים הוצבו בפתחי בתי־הכנסת הנעולים, כדי למנוע כל ניסיון להמרות את פי השלטון.

יהודי קולאשי לא ידעו את נפשם מרוב כאב וצער. הרב רפאל אלשווילי, תלמיד־חכם צעיר כבן תשע־עשרה, שלא־מכבר נשא אישה, הטיל את עצמו למערכה. הוא היה תלמידו של חכם יעקב דברשווילי, שלמד בשעתו בישיבת 'תומכי־תמימים' בכותאיס, ואף זכה להיות ב'יחידות' אצל אדמו"ר הריי"צ מליובאוויטש. ממנו ספג את רוח מסירות־הנפש שאינה יודעת פשרות.

"אם אין מניחים לנו להתפלל בגלוי, נתפלל בסתר!", אמר למשתתפי אסֵפת־החירום, שהתכנסו כדי לטכס עצה. הטון ההחלטי שבו אמר את דבריו נסך תקווה ועידוד בלבבות הנוכחים.

עד מהרה נמצאו האנשים שהסכימו לשכן בביתם את בתי־הכנסת המחתרתיים. מפה לאוזן נלחשו הכתובות, ויהודי קולאשי יכולים היו – תוך נטילת סיכון לא־מבוטל – לשוב להתפלל במניין.

גם בימים ובשבועות הבאים הוסיף הרב אלשווילי להיות הרוח החיה מאחורי ארגון התפילות. הוא התרוצץ מבית־כנסת אחד למשנהו, בזה קרא בתורה, בשני עבר לפני התיבה, ובשלישי השמיע דברי חיזוק והתעוררות.

העובדה שבאותם ימים עדיין לא נשא בתפקיד רבני רשמי בקהילה, הקלה עליו את המלאכה. בשעה שעיניהם הבולשות של השלטונות היו נתונות למעקב אחר ה'חכמים' הידועים והמוכרים לכול, איש לא נתן את דעתו למעשיו של הצעיר הזה.

אולם לא חלף זמן רב ומידע מפליל על מעשיו של הרב הצעיר והנמרץ החל לזלוג החוצה ולהגיע לידיעת המשטרה החשאית.

בהגיע פורים של אותה שנה הגיעה גם פעילותו של הרב אלשווילי לשיא. בליל פורים וביום שלמחרת קרא את המגילה בעשרה בתי־כנסת מחתרתיים. בדיעבד התברר כי זה היה בבחינת הקש ששבר את גב הגמל. ימים אחדים לאחר מכן הוא זומן לחקירה במשרדי הבולשת.

"נודע לנו כי מתנהלות תפילות ציבוריות בבתים פרטיים", פתח ואמר חוקר אחד. "אנו יודעים על כעשרה בתי־כנסת כאלה", אמר חוקר שני. "ממידע אמין ביותר שהגיע לידינו, אתה פעיל מאוד בכל בתי־הכנסת הבלתי־חוקיים האלה", הוסיף החוקר בנימת האשמה. "אתה מנהל את התפילות ואף נואם נאומים חתרניים באוזני המתפללים".

שני החוקרים נתנו ברב אלשווילי מבט חד ומאיים. "מה יש לך לומר להגנתך?", הגביה החוקר הראשון את קולו.

השניים ציפו מן־הסתם כי הרב הצעיר יכחיש את ההאשמות נגדו, ימעיט בערכן או לפחות ינסה להצטדק. נקל אפוא לשער את התדהמה שאחזה בהם למשמע תשובתו. "טועים אתם", אמר להם. "לא עשרה אלא כעשרים בתי־כנסת פועלים ברחבי העיר. ובקרוב – כך אני מקווה – יהיו שלושים בתי־כנסת ואף יותר".

החוקרים הסמיקו מזעם וניכר היה עליהם כי הם מתקשים להאמין למשמע אוזניהם.

הרב אלשווילי לא הסתפק בכך. "תורת ישראל נמשלה לאש", המשיך ואמר, "כדברי הפסוק 'מימינו אש דת למו'. אילו הנחתם לנו להתפלל ולעבוד את בוראנו בשקט ובשלווה, היינו עושים זאת בבית־כנסת אחד גדול ומרכזי, כפי שנהגנו מאז ומתמיד. אך כאשר אתם מצֵרים את צעדינו ונועלים את בית־הכנסת שלנו, אתם משחקים ב'אש'. וכשאדם תופס בידו גחלת בוערת ומנסה להטיחה בארץ כדי לכבותה, ניתזים ממנה גיצים בוערים לכל עבר ומציתים בערות נוספות. הלוא תראו במו־עיניכם כי אך סגרתם בית־כנסת אחד וכבר צצו במקומו עשרות בתי־כנסת חדשים"...

דבריו של הרב הצעיר הממו את שני התוקרים. בתום החקירה הקצרה שיחררוהו לביתו.

לא חלף זמן רב ובחו' באייר באותה שנה שבה והותרה פתיחתם של בתי־הכנסת ברחבי גרוזיה. יום זה, אגב, נחוג עד היום בקרב יהודי קולאשי, שאף נוהגים שלא לומר בו 'תחנון'.

שמו של הרב הצעיר הלך לפניו, וכעבור זמן קצר נבחר לרבם הראשי של יהודי גורי (עיר הולדתו של סטלין). פעילותו הנמרצת להחייאת חיי תורה ויהדות בעיר זו זימנה לו לא־מעט התנגשויות עם השלטונות. מכולן יצא וידו על העליונה.

לאחר כחמש שנות רבנות ופעילות בגורי, שב לעיר הולדתו קולאשי, הפעם כרבה הראשי וכמנהיגה הנערץ של הקהילה היהודית בעיר. תפקיד זה מילא עד עלותו לארץ (בתשל"ב), בראש קבוצה גדולה של יהודי עירו. כאן בארץ שימש 'חכם' רפאל אלשווילי רבה הראשי של יהדות גרוזיה, עד פטירתו (בכ"ג בסיוון תשס"ה).

בהעלותך את הנרות

'בהעלותך את הנרות' (ח, ב), למה אמר **"בהעלותך"** לכאורה היה לו לומר **"בהדליקך"**, ועוד מדוע אמר בלשון **נוכח "בהעלותך"** שרק אתה הכהן יכול להעלות את האור במנורה, והלא כתב **הרמב"ם בהלכות ביאת מקדש** (פ"ט, ה"ז) הדלקת המנורה כשרה בזר, וא"כ היה לו לומר "בהדלקת" סתם יהיה מי שיהיה. מבאר רבי **יצחק הכהן הוברמן הצדיק מרעננה** זיע"א שקושיה אחת מתורצת בחברתה, דהפירוש **"בהעלותך"**, שאצלך הכהן תהיה הדלקת המנורה חשובה **כמעלה ואתה** תחזר אחרי מצוה זו להדליקה, ועל כן אמר **"בהעלותך"** היינו, בלשון **נוכח** וגם בלשון **מעלה**.

שֶׁפַע רַב מֵהַמֶּרְכָּבָה הָעֶלְיוֹנָה

'אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות' (ח, ב), מבאר **הצדיק מרעננה** זיע"א הפירוש **"אל מול פני"**, היינו אל האותיות הקודמות **של לפני** אותיות תיבת **"מ'נ'ר'ה"** שהם אותיות **"ל'מ'ק'ד"** שהם אותיות סוף השמות של האבות הקדושים אברה'**ם** יצח'**ק** ישרא'**ל** דו'**ד**, שהם ד' רגלי המרכבה העליונה, **"יאירו שבעת הנרות", שבזכותם** יושפע שפע רב לעולם **בהדלקת המנורה** מהמרכבה העליונה.

לְהַגִּיד שֶׁבְּזוּ שֶׁל אַהֲרֹן שֶׁלֹּא שִׁינָּה

'ויעש כן אהרן' (ח, ג), פירש רש"י **להגיד שבחו של אהרן שלא שינה**, וצריך להבין איך צדיק גמור כאהרן הכהן ע"ה ישובח בזה שלא שינה במה שציווהו ה'. מבאר רבי **יצחק הכהן הוברמן** זי"ע עפ"י דברי **המדרש רבה** (שמות פל"ז, ב) אמר הקב"ה למשה רבינו ע"ה 'ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך... מתוך בני ישראל לכהנו לי' (שמות כח, א), בשעה שירד משה מן ההר היה מקיש על אהרן בקורנס מדוע עשה את העגל, ובאמת אהרן לא נתכוון חלילה לעשות את העגל אלא ביקש למשוך את הזמן כדי לעכב את העם עד שירד משה וכו', אמר הקב"ה למשה יודע אני כוונתו של אהרן האיך היתה לטובה וכו', חייך שאיני משליט על קורבנותיהן של בני אלא אותך אהרן הכהן.

שֶׁלְּךָ גְּדוֹלָה מִשֶּׁלָּהֶם הַדְלָקַת הַמְּנוֹרָה

כתב **במדרש רבה** (במדבר פט"ו, ו) לפי שלא היה אהרן בחנוכת הנשיאים לא הוא ולא שבטו חלשה דעתו אמר שמא בשבילי שעשיתי את העגל אין הקב"ה רוצה לקבל קרבן משבטי שבט לוי, אמר לו הקב"ה לאהרן חייך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק את המנורה ומטיב את הנרות. שההדלקה חשובה ומעולה יותר מהקרבנות והקב"ה נתנה לאהרן הכהן ע"ה כדי לפייסו, שבוחן ליבות וכליות ויודע שלא עשה את העגל, וזהו עומק דברי רש"י **להגיד שבחו של אהרן שלא שינה**, כלומר, **"להגיד שבחו של אהרן"** שאהרן הכהן ע"ה **"שלא"** התכוון לעשות חלילה את העגל, ולא **"שינה"** מהציווי של "לא יהיה לך אלוקים אחרים" ולא התכוון לעשות ח"ו עבודה זרה.

בית דין צדק לענייני ממונות

שע"י הרבנות והמועצה הדתית באר שבע

נייד: 052-7670510

לרפואת
ר' יוסף שלמה בר עליה
ורחל בת סימי